

Predikan i S:t Peders kyrka 2020 av Tobias Bäckström

Midsommardagen

”Skapelsen”

Ps 104:1-13

Kol 1:21-23

Mark 6:30-44

Ps: 7, 21, 23, 201, 752

De heligas samfund, räknar vi upp i slutet av vår apostoliska trosbekännelse, eller *de heligas gemenskap* kan man också säga. Vilka är då de heliga gemenskap? Ja, det är alla vi kristna, alla vi som har inlemmats i Kristi mystiska kropp genom dopet, från apostlarna genom hela historien ända fram till våra dagar. Vi hör samman oavsett tid och rum. Vi är heliga, inte på grund av de vi är utan på grund av vem vi tillhör.

Men var går gränsen för denna gemenskap? Ja, för alla människor som vill tillhöra Gud, tillbe och lovprisa honom finns det inget hinder. Men den här gemenskapen kan sträckas ut till fler, som psaltaren i bibeln i så många psalmer visar: inte bara människor, utan även *djur, växter* och till och med *naturfenomen* deltar i lovprisningen av Gud. Skillnaden är att vi människor gör detta medvetet, vi kan *välja* att prisa Gud och *välja* att inte göra det. Men även om det sker omedvetet hos den övriga skapelsen sker det där också.

I ortodox tradition brukar man tala om människan som skapelsens präst. Det är ju inte så att prästen ensam celebrerar gudstjänsten, utan prästen leder församlingens liturgi och gudstjänst. På samma sätt är vi, hela mänskligheten, skapelsens präst. Vi leder hela skapelsen i sin lovsång och lovprisning av Gud, som har skapat allt detta.

Men det vi delar med naturen omkring oss är att vi alla är skapade. Vi människor må vara de som har uppnått högst medvetandegrad, och som skapade till Guds avbild är vi *moraliska* varelser, som kan välja mellan ont och gott, men vi är ändå en del av skapelsen. Vi är alla en del av mönstret i naturens stora väv. Vi är inga utomjordingar kommande utifrån. Vi tillhör jorden *mer* än den tillhör oss.

I bibeln finns det många exempel på hur skapelsen lyfts upp och tas på allvar. Djur, växter och natur *har en egen rätt*. De finns inte bara till för oss, de finns till för sin egen skull. Psaltaren 104 som vi lyssnade till lyfter ju upp just detta. Psalmförfattaren betraktar skapelsens underverk och kan inte hålla tillbaka sin förundran, sin häpenhet. I vers 24 brister han ut: *”Otaliga är dina verk, o Herre! Med vishet har du gjort dem alla, jorden är full av vad du har skapat”*.

Att naturen här betraktas som något värdefullt *i sig*, inte bara något för oss att exploatera eller bemästra, är unikt. Man måste gå ända fram till 1700-talet innan man hittar liknande tankegångar från annat håll än från bibeln.

Det som psalmförfattarna, i denna psaltarpsalm och andra, så beundrar är skapelsens mångfald. Överflödet av arter: jorden svämmar över Guds överflödande rikedom. Och Gud har inte lämnat sin skapelse: ”du låter källor rinna upp”, ”du vattnar bergen”, det är presens; Gud fortsätter att uppehålla sin skapelse, Gud har andats in sin ande i allt levande. Inte bara vi människor utan även djur och natur är beroende av Guds generösa givande. Gud gläds över detta, över allt han gjort.

Hade skapelsen bara funnits till för oss hade förstås inte alla dessa otaliga arter behövts. Vi kan ju knappt föreställa oss mängden. Om vi bara håller oss till djurarter så har man beräknat att det finns 8-9 miljoner olika arter, men vi människor känner bara till lite drygt 10 % av dem. Och då har vi inte nämnt alla de arter som en gång funnits i hundratals miljoner år innan människan kom in i bilden. Allt detta har naturligtvis haft sin mening även om det inte fanns människor på plats att beundra det.

Samtidigt har vi människor ändå fått ett särskilt uppdrag. Vi har ett uppdrag att råda över skapelsen, men inte istället för Gud, utan *å hans vägnar*. Vi är en del av skapelsen och styr inte *över* den, utan snarare *inom* den. När vi misslyckas med vårt uppdrag beror det på att vi missförstått vår plats i skapelsen.

Det betyder inte att vi inte skulle få göra bruk av andra levande varelser, både växter och djur. Och att vi använder oss av andra skapade varelser är inget unikt för människan. I Jobs bok talar Gud till Job: ”*Fångar du bytet åt lejonet, mättar du de unga lejonerna*”, d.v.s. även rovdjuret har sin plats i Guds skapelse. Gud bryr sig även om dem och ser till att de får sin mat. Rovdjur och andra djur ingår i livets cirkel. Franciskus solsång, psalm 23 i vår psalmbok och särskilt den sjätte versen har av många setts som problematiskt: ”*Tack Gud för syster Död, som tar allt levande i förvar*”. Vad menar Franciskus? Skulle döden vara en del av Guds plan. Är inte döden något ont?

Och, ja, om döden hade varit det yttersta slutet, om det inte funnits någon fortsättning så hade det varit det. Men som en del i naturens cykel kan jag förstå hur Franciskus tänker. Döden ger näring åt det nya livet, och nytt liv skulle inte kunna uppstå om det inte ges plats åt det; genom andras död. Gud ger och han tar, oupphörligen förnyar han livet på jorden. Som psalmförfattaren skriver längre fram i Ps 104: ”du tar ifrån dem deras ande, och de dör och blir åter till mull. Du sänder din ande, då skapas liv. Du gör jorden ny.”ⁱⁱ

Skapelsen är ett *oavslutat* verk. Skapelse är något som pågår. Mitt i allt detta har Gud placerat oss människor. Mänskligheten är skapelsens präst. Tillsammans med hela skapelsen får vi prisa och tillbe Gud. Och tillsammans med Gud får vi glädjas över allt skapat.

ⁱ Job 39:1

ⁱⁱ Ps 104:29-30